

Turistit antiikissa

Ari Saastamoinen: *Tuhat tietä Roomaan. Matkustaminen antiikin maailmassa*. Gaudeamus 2017.

Ennen höyrykoneen ja polttomoottorin keksimistä matkustaminen tapahtui lihasvoimalla, joko matkustavaisen omin jaloin tai eläinten avulla. Suurimmalle osalle ihmiskuntaa ei ole ollut mahdollista matkustaa aina edes lähipaikkakunnille. Onkin helppo ajatella, että nykyaikainen matkahaaveiden toteuttaminen on ihmisen historiassa ainutlaatuista. Antiikin aikana matkustaminen oli kuitenkin yleisempää kuin koskaan sitä ennen ja pitkään aikaan jälkeenkäinkin päin. Suomalaisen antiikintutkijan ja tietokirjailijan uusi teos luotaa liikkumista kreikkalaisessa ja roomalaisessa kulttuurissa monilta eri tahoilta.

Ari Saastamoinen käyttää punaisena lankanaan erilaisia tekstejä antiikin ajalta ulottuen runoudesta tietokirjallisuuden kautta kiveen hakattuihin piirtokirjoituksiin ja seiniin raapustettuihin graffiteihin. Tämä on klassinen keino, jota on käytetty lukuisissa yleisjuisissa antiikkia käsittelevissä kirjoissa. Käännökset Saastamoinen on tehnyt itse sekä kreikasta että latinasta. Vaikka tämä ainakin teo-

riassa asettaa jonkinlaisia rajoitteita käsiteltävien aiheiden kirjoon, niin sitä ei juuri huomaa. Lisäksi apuna on tietysti käytetty muita lähteitä, erityisesti arkeologista aineistoa. Alkuperäistekstit nivoutuvat erinomaisesti osaksi kirjoittajan omaa tekstiä. Tekstin oheen on limitetty valokuvia sekä piirroksia ja etuaukeamalle tehty kartta täydentää kuvamateriaalia hyvin.

Hallitakseen koko käsiteltävän aineiston kirjoittajan on täytynyt perehtyä myös valtavaan määrään tutkimuskirjallisuutta alkaen teistä ja päätyn erillisiin matkoihin. Lisätietoja haluavalle löytyy kirjallisuusluettelo, mutta kannattaa selailla myös loppuviitteitä, joissa on runsaasti tärppejä pääaiheesta poikkeaviin teemoihin sekä lisää kirjallisuusviitteitä. Luettelossa hiukan silmiinpistävää on monien mainittujen teosten korkeahko ikä – uudempaan kirjallisuutta olisi ollut käytettävissä. Tämä selittyy ehkä teoksen teeman laajuudella, kaikkeen ei ole voinut perehtyä yhtä syvällisesti.

Kirja on jaettu neljään pääosaan, jotka käsittelevät matkalla tarvittavia varusteita, maanteillä ja merillä matkustamista sekä viimeiseksi erilaisia matkoja. Johdannossa Saastamoinen onnistuu todella ihailtavasti tiivistämään koko antiikin historian noin 30 sivuun ja tekemään sen vieläpä teoksen pääteeman kannattelemana. Teksti on jouhevaa ja miellyttävää luettavaa, lyhyehkötkin luvut kuljettavat lukijaa joutuisasti eteenpäin. Tietoaines on onnistuttu sisällyttämään tekstiin niin ovelasti, että sen omaksuminen tapahtuu lähes huomaamatta. Alan ammattilaiselkin löytyy kiinnostavia uusia yksityiskohtia.

Antiikin maailma avautuu lukijalle samaan aikaan sekä tuttuun että outona. Ateenan temppelien ja taiteen ihailu on tuttua useimmille kulttuurimatkailejoille. Nähtävyyksillä kimppuun kävivät kärkevästi palveluksiaan tarjoavat oppaat ja majatalojen varustelussa oli toivomisen varaa. Matkamuistojakin saattoi ehkä ostaa

ja kotiinpaluu oli aina yhtä ihanaa. Kärryissä kulkemista tai jalan pitkiä matkoja taivaltamista on jo vaikeampi kuvitella. Miltä tuntuisi istua päiväkausia jousettomassa kärryssä, joka kolistelee melko epätasaisia roomalaisia teitä pitkin? Samoin merimatkat laivoissa, joita ei ollut lainkaan suunniteltu matkustajia varten ja jonne matkustaja joutui itse tuomaan omat eväät. Meille tuttujen paperikarttojen kaltaisia apuvälineitä suunnistamiseen ei ilmeisesti ollut. Antiikin reittioppaissa olevia listoja paikoista ja niiden etäisyyksistä on satelliittinavigointiin tottuneen nykyihmisen vaikea hahmottaa. Teknologisista eroista huolimatta inhimilliset kokemukset matkanteon ihanoisista ja kauheuksista ovat kuitenkin hyvinkin samanlaisia kuin omamme.

Saastamoinen teos jatkaa erinomaisten suomenkielisten antiikin maailmaa käsittelevien yleisjuisten teosten sarjaa uudella ja kiinnostavalla aiheella. Suomalaisen yleisön mahdollisuudet perehtyä antiikin maailmaan, sen vierauteen ja samankaltaisuuteen, ovat nyt erittäin hyvät, koska suomalaisten teosten lisäksi tarjolla on lukuisia käännöksiä keskeisistä antiikin teksteistä. Kuvittelemme usein, että kaikki mahdollinen on juuri keksittyä ja omat kokemuksemme ovat ihmiskunnan historiassa ainutlaatuisia. Itsensä asettaminen pieneksi osaksi vuosituhantista inhimillisen elon ketjua voisi olla opettavainen kokemus monelle.

EEVA-MARIA VIITANEN

Kirjoittaja on arkeologi, filosofian tohtori ja Suomen Rooman-instituutin tutkijalehtori.